

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada- Government

2013-2017

**STRATEGJIA KOMBËTARE E REPUBLIKËS
SË KOSOVËS PËR PARANDALIM TË
KRIMIT DHE PLANI I VEPRIMIT**

Prishtinë

***STRATEGJIA KOMBËTARE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS PËR
PARANDALIM TË KRIMIT DHE PLANI I VEPRIMIT
2013-2017***

PËRMBAJTJA

SHKURTESAT	4
I. PËRMBLEDHJE	5
II. HYRJE	6
III. SITUATA AKTUALE	7
IV. VIZIONI, MISIONI DHE QËLLIMI STRATEGJIK	8
V. PARIMET E PËRGJITHSHME	8
1. Parimi i kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë.....	8
2. Parimi i prioritetit	8
3. Parimi i profesionalizmit	8
4. Parimi i vazhdimësisë	9
5. Parimi i besueshmërisë	9
6. Parimi i lirive dhe të drejtave të njeriut	9
7. Parimi i sigurisë	9
8. Parimi i proporcionalitetit	9
VI. KORNIZA LIGJORE	9
VII. MEKANIZMAT INSTITUCIONAL	10
1. Koordinator Nacional	11
2. Sekretariati	11
3. Ministria e Punëve të Brendshme	11
4. Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë.....	11
5. Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal.....	11
6. Ministria e Shëndetësisë	11
7. Ministria e Financave	11
8. Ministria e Tregtisë dhe Industrisë	12
9. Ministria e Drejtësisë	12
10. Këshilli Gjyqësor i Kosovës	12
11. Këshilli Prokurorial i Kosovës	12
12. Prokuroritë dhe Gjykatat	12
13. Ministria e Infrastrukturës	12
14. Agjencia e Kosovës për Inteligjencë	12
15. Agjencia kundër Korrupsionit	12
16. Ministria e Punëve të Jashtme	12
17. Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve	12
18. Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	12
VIII. OBJEKTIVAT STRATEGJIKE	13
IX. ALTERNATIVA E KONSIDERUAR	15
X. ZBATIMI DHE EVALUIMI I STRATEGJISË	15
1. Roli i sistemit të monitorimit	15
2. Kapacitetet institucionale për monitorim dhe vlerësim	16
3. Zgjedhja e treguesve të monitorimit dhe vlerësimit.....	16
4. Treguesit e ndërmjetëm	16
5. Instrumentet e monitorimit dhe vlerësimit	16
6. Shpërndarja dhe përdorimi i rezultateve të monitorimit dhe vlerësimit.....	17
XI. PLANI I VEPRIMIT	17

SHKURTESAT

AKI	Agjencia e Kosovës për Inteligjencë
AKK	Agjencia Kundër Korrupsionit
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
DK	Doganat e Kosovës
ICITAP	Programi për ndihmë ndërkombëtare në trajnim për hetime të krimit
KGJK	Këshilli Gjyqësor i Kosovës
KPiK	Këshilli Prokurorial i Kosovës
KPK	Kodi Penal i Kosovës
KPPK	Kodi i Procedurës Penale të Kosovës
KN	Koordinatori Nacional i Strategjisë
MASHT	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
MD	Ministria e Drejtësisë
MF	Ministria e Financave
MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
MPMS	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
MPJ	Ministria e Punëve të Jashtme
MSH	Ministria e Shëndetësisë
MTI	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
MI	Ministria e Infrastrukturës.
OJQ	Organizatat jo-Qeveritare
OSBE	Organizata për Bashkëpunim dhe Siguri në Evropë
PK	Policia e Kosovës
NJIF	Njësia e Inteligjencës Financiare
ZKM	Zyra e Kryeministrit

I. PËRMBLEDHJE

Strategjia Kombëtare e Republikës së Kosovës për Parandalimin e Krimit, është një dokument i cili do ta prezantojë situatën e përgjithshme, situatën aktuale, mekanizmin institucional, dobësitë e tanishme, parimet themelore për parandalimin e krimit së bashku me disa faktorë kyç për arritje të suksesit dhe më në fund do t'i përcaktojë synimet dhe mënyrat (si dhe institucionet) e mundshme për arritjen e tyre.

Kjo strategji për periudhën 2013-2017 është vazhdimësi e strategjisë paraprake dhe mbështetet në Kushtetutën e Republikës së Kosovës dhe legjislacionin e aplikueshëm në Republikën e Kosovës, si dhe instrumentet ligjore ndërkombëtare dhe praktikatat më të mira ndërkombëtare në fushën e parandalimit të krimit. Strategjia paraprake 2009-2012 ka pasur si qëllim kryesor themelimin-ndërtimin e mekanizmit institucional ndërsa kjo strategji ka për qëllim të ngritë profesionalizimin, efikasitetin dhe efektivitetin e institucioneve në fushën e parandalimit të krimit.

Kjo strategji është e strukturuar në mënyrë të tillë që të identifikoj qartë objektivat dhe aktivitetet që duhet të përmbushën në mënyrë që i gjithë mekanizmi institucional të vihet në funksion të parandalimit me sukses të krimit në Kosovë, si dhe duke qenë shembull i suksesit në raport me vendet e rajonit në parandalimin e krimit.

Kompleksiteti dhe mënyra e kryerjes së krimit ndryshon nga situatat dhe vendi i kryerjes, andaj edhe parandalimi i tij është shumë dimensional dhe në këtë kontekst nuk ka asnjë shtet i cili është tërësisht i sigurt dhe i mbrojtur nga krimi, ku nga kjo dukuri nuk përjashtohet as Republika e Kosovës.

Strategjia Kombëtare për Parandalimin e Krimit ka për qëllim të ndihmojë zhvillimin dhe implementimin e politikave nga institucionet në parandalimin e krimit në të gjitha nivelet e organizimit të shoqërisë kosovare.

Politikat për kontrollimin dhe parandalimin e krimit duhet të bazohen në të kuptuarit më të thellë se çka paraqet sipas standardeve ndërkombëtare parandalimi i krimit, cila është fushëveprimtaria, metodat e operimeve dhe trendët e krimit në një shtet apo rajon të caktuar.

Qëllimi i strategjisë është që me përdorim sa më racional të burimeve materiale, financiare dhe njerëzore të arrihet ngritja e mekanizmit institucional, bashkëpunimit dhe koordinimit në parandalimin e krimit.

Republika e Kosovës bën përpjekje të përmirësojë situatën në fushën e sundimit të ligjit dhe të merret në mënyrë efektive dhe efektive me parandalimin e krimit i cili është si kusht për progres drejt integriteteve evropiane, duke implementuar politika të besueshme dhe reale.

Hartimi i kësaj strategjie kombëtare orientohet në përcaktimin e objektivave dhe përgatitjen e kuadrit si dhe veprimeve të përbashkëta të të gjitha institucioneve që do të ndërmarrin në pesë vitet e ardhshme (2013-2017).

II. HYRJE

Krimi konsiderohet si kërcënim ndaj sigurisë së brendshme si dhe asaj ndërkombëtare. Ky kërcënim mund të manifestohet në forma të ndryshme në përputhshmëri me zhvillimin e jetës ekonomike dhe shoqërore, sidomos në kushtet e globalizimit.

Format dhe aktivitetet e krimit në periudhën e globalizimit janë perfeksionuar shumë, sepse shumë forma të krimit operojnë me mjete teknike shumë të sofistikuar, e që është vështirë t'iu bihet në gjurmë.

Globalizimi do të ketë edhe ndikimin e vetë pozitiv dhe negativ në Kosovë. Prandaj parandalimi i krimit merr përmasa më komplekse dhe nevojitet një bashkëpunim dhe koordinim multidimensional ndërinstitucional vendor dhe ndërkombëtar.

Republika e Kosovës ka hartuar shumë dokumente strategjike për parandalimin dhe luftimin e të gjitha formave të krimit si:

- Strategjia Nacionale dhe Plani i Veprimit kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore 2011-2014;
- Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit kundër Krimit të Organizuar 2012-2017;
- Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit kundër Drogave 2012-2017;
- Strategjia Kombëtare dhe Planin e Veprimit kundër Terrorizmit 2012-2017;
- Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit për Menaxhimin e Integruar të Kufirit 2012-2017;
- Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit për Kontrollimin dhe Grumbullimin e Armëve të Vogla dhe të Lehta 2012-2017;
- Strategjia Nacionale dhe Plani i Veprimit për Migrim 2012-2017;
- Strategjia Nacionale kundër Korrupsionit 2012-2017;
- Strategjia Kombëtare për Mbrojtjen e Pronës Intelektuale 2010-2014;
- Strategjia kundër Falsifikimit dhe Piraterisë 2012-2017;
- Strategjia Nacionale dhe Plani i Veprimit për Siguri në Bashkësi 2011-2016;
- Programi Qeveritar për Parandalimin e Ekonomisë Jo Formale 2010-2013;
- Programi i Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Plani i Veprimit 2011-2014;

Andaj të gjitha këto strategji në kuadër të vetin një nga shtyllat (objektivat) kryesore që trajtojnë këto dokumente, kanë paraparë veprime dhe masa konkrete në parandalimin e krimit specifik sipas këtyre strategjive (si p.sh Strategjia kundër Drogave, ka shtyllën e veçantë vetëm për parandalimin e drogës), andaj të gjitha këto fusha që janë trajtuar me strategjitë dhe planet e veprimeve të lartcekura, duhet të jenë pjesë përbërëse të Strategjisë Nacionale dhe Planit të Veprimit për Parandalim të Krimit.

Strategjia Nacionale e Republikës së Kosovës për Parandalim të Krimit dhe Plani i Veprimit 2013-2017, do të fokusohet në format (fushat) tjera të krimit që nuk janë trajtuar me ndonjë dokument strategjik por që nuk do të fokusohet vetëm në këto:

- Grabitjet/vjedhjet grabitqare;

- Vjedhjet e rënda;
- Lëndimet e rënda/lëndimet e lehta trupore;
- Shkaktimi i rrezikut të përgjithshëm;
- Tentim vrasjet;
- Veprat penale kundër sigurisë së trafikut publik;
- Delikuenca e të miturve;
- Lojërat e fatit/bixhozi;
- Dhënia e fajdeve etj.

Plani i Veprimit për Parandalimin e Krimit, do të jetë dokument i gjallë pesë (5) vjeçar me mundësi të rishikimit dhe plotësimit çdo vit sipas luhatjes dhe trendëve të krimit duke përshtatur edhe metodat dhe format e parandalimit të krimit.

III. SITUATA AKTUALE

Situata aktuale që ka të bëjë me veprat e më poshtme do të mbështetë analizat e Policisë së Kosovës, respektivisht të Drejtorisë së Inteligjencës dhe Analizës në bazë të statistikave të nxjerra nga Sistemin Informativ i Policisë së Kosovës (SIPK) për trendin e krimit sipas viteve 2009, 2010 dhe 2011.

Vepra penale kundër jetës dhe trupit (vrasje në tentativë) duke u krahasuar nëpër vitet 2009, 2010 dhe 2011 ka shënuar një rënie të lehtë, ndërsa vepra penale vrasje e rëndë në tentative kanë shënuar ngritje në vitin 2011, për dyfishin me krahasim me dy vitet paraprake kurse lëndimet e lehta dhe lëndimet e rënda trupore gjatë këtyre viteve të raportimit ka një ngritje të lehtë të rasteve.

Veprave penale kundër ekonomisë, respektivisht vepra penale që kanë të bëjnë me skemat piramidale dhe bixhozin, tregon se viti 2011 ka shënuar ngritje të lartë të numrit të këtij lloji të veprave. Kjo nuk do të thotë se në dy vitet paraprake nuk ka pasur vepra penale por, kjo ndërlihet me efikasitetin dhe ngritjen e kapaciteteve njerëzore të organeve përkatëse të ndjekjes.

Vjedhjet e rënda kanë shënuar ngritje të lehtë nëpër vitet 2009-2011, ndërkaq që vepra penale vjedhje grabitqare kanë oscilime, ndërsa kontraktimi i përfitimit jo proporcional ka rënie në vitin 2011 kurse sa i përket grabitjes ka ngritje të lehtë.

Sigurisë në trafik bazuar në të dhënat nëpër vitet e analizuara, që kanë të bëjnë me rrezikim të trafikut publik, është pothuaj e barabartë nëpër vite ndërkaq që vepra penale mbikëqyrja e pandërgjegjshme e trafikut publik, shënojnë rënie të dukshme në numër kurse mosdhënia e ndihmës personit të lënduar në fatkeqësitë e trafikut publik ka ngritje të madhe.

Neni	Veprat penale kundër jetës dhe trupit	Viti 2009	Viti 2010	Viti 2011
146	Vrasje në tentativë	181	177	177
147	Vrasje e rëndë në tentativë	17	18	36
153	Lëndimi i lehtë trupor	3017	3191	3176
154	Lëndimi i rëndë trupor	441	475	478
243	Organizimi i skemave piramidale dhe i bixhozit të paligjshëm	4	2	37

291	Shkaktimi i rrezikut të përgjithshëm	933	1035	1080
253	Vjedhje e rëndë	6127	7361	8014
254	Vjedhja grabitqare	40	24	32
255	Grabitja	556	516	608
270	Kontraktimi i përfitimit jo proporcional	26	28	13
Neni	Veprat penale kundër sigurisë së trafikut	Viti 2009	Viti 2010	Viti 2011
297	Rrezikimi i trafikut publik	956	897	924
299	Rrezikimi i trafikut publik me veprim apo me mjete të rrezikshme	13	18	6
300	Mbikëqyrja e pandërgjegjshme e trafikut publik	8	3	1
301	Mosdhënia e ndihmës personit të lënduar në fatkeqësitë e trafikut publik	1	2	8
302	Keqpërdorimi i sinjaleve të telekomunikacionit	0	0	0

IV. VIZIONI, MISIONI DHE QËLLIMI STRATEGJIK

Vizioni

Vizioni i kësaj strategjie është që t'i qasemi krimit në mënyrë parandaluese me qëllim të ngritjes së sigurisë në Republikën e Kosovës.

Misioni

Misioni i kësaj strategjie është krijimi i një hapësire të sigurt duke bashkëpunuar me qytetarët në parandalimin e krimit dhe ngritjen e vetëdijesimit të qytetarëve për pasojat e tij.

Qëllimi strategjik

Qëllimi i kësaj strategjie është parandalimi i të gjitha formave të krimit duke përdorur sa më racional të gjitha burimet materiale, financiare dhe njerëzore, duke krijuar një ambient të sigurt për qytetarët dhe shoqërinë në përgjithësi.

V. PARIMET E PËRGJITHSHME

Strategjia Kombëtare për Parandalimin e Krimit dhe Plani i Veprimit udhëhiqen nga parimet vijuese:

- 1. Parimi i kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë** – Veprimet e ndërmarra duhet të kenë bazë në dispozitat e parapara në Kushtetutën e Republikës së Kosovës, legjislacionin në fuqi si dhe marrëveshjeve ndërkombëtare.
- 2. Parimi i prioritetit** – Parandalimi i krimit është prioritet për institucionet e Republikës së Kosovës dhe përkushtimi i përgjithshëm për t'u marrë seriozisht me këtë problem që është element qenësorë.
- 3. Parimi i profesionalizmi** – Parandalimi i krimit kërkon ekspertë të mirë, shkëmbim të përvojave, mjete të përshtatshme /praktikat më të mira dhe profesionalistë efikas. Kjo nënkupton kombinim të trajnimit, edukimit dhe zhvillimit profesional për Institucionet e Republikës së Kosovës, si dhe

përkujdesjen për të rekrutuar vetëm specialistët e cilësisë më të mirë.

4. **Parimi i vazhdimësisë** – Aktivitetet duhet të shihen si pjesë e një strategjie të vazhdueshme. Kjo është sidomos e rëndësishme për arsye se do të ekzistojnë përkufizimet kohore administrative/procedurale, si dhe për arsye se iniciativat /aktivitetet e ndryshme do të jetë e nevojshme të ndërlidhen në veprime të cilat do të zgjasin me vite të tëra.
5. **Parimi i besueshmërisë** - Institucionet përgjegjëse për parandalimin e krimit duhet të kujdesën për ndërtimin e besimit në ruajtjen e të dhënave dhe informacioneve të ardhura nga qytetarët nga keqpërdorimi nga ata që kanë qasje në to.
6. **Parimi i lirive dhe të drejtave të njeriut** - Nënkupton garantimin e lirive dhe të drejtave të të gjithë individëve, pavarësisht përkatësisë etnike, gjinisë, moshës, religjionit gjatë të gjitha fazave të angazhimit të institucioneve në parandalimin e krimit.
7. **Parimi i sigurisë** - Ky parim nënkupton garantimin e të drejtës për siguri dhe mbrojtje për të gjithë qytetarët nëpërmjet parandalimit të krimit.
8. **Parimi i proporcionalitetit** - Nënkupton ushtrimin e autoritetit të institucioneve që merren në parandalimin e krimit, vetëm atëherë kur është e domosdoshme dhe vetëm deri në nivelin që nevojitet për të arritur objektivat legjitim, me mjete dhe metoda të përshtatshme, kohë sa më të shkurtër të mundshme si dhe pasoja sa më pak të dëmshme.

VI. KORNIZA LIGJORE

Në parandalimin e krimit, Republika e Kosovës ka në fuqi një bazë të gjerë legjislative, ku si legjislacioni parësor mund të përmenden por nuk kufizohen vetëm në:

1. Kushtetuta e Republikës së Kosovës;
2. Kodi Penal i Kosovës;
3. Kodi Penal i Republikës së Kosovës, Kodi Nr. 04/L-082;
4. Kodi i Procedurës Penale të Kosovës;
5. Ligji nr. 02/L-128 për Barnat Narkotike, Substanca Psikotrope dhe Prekursorë;
6. Ligji nr. 03/L063 për Agjencinë e Kosovës për Inteligjencë;
7. Ligji nr. 04/L-076 për Policinë;
8. Ligji nr. 04/L-043 për Mbrojtjen e Informatorëve;
9. Kodi nr .03/L-193i Drejtësisë për të Mitur;
10. Kodi Doganor dhe i Akcizave;
11. Ligji nr. 03/L-191 për Ekzekutimin e Sanksioneve Penale;
12. Ligji nr. 03/ L-183 për Zbatimin e Sanksionove Ndërkombëtare;
13. Ligji nr. 03/L-142 për Rendin dhe Qetësinë Publike;
14. Ligji nr. 03/L-196 për Parandalimin e Shpëlarjes së Parave dhe Financimit të Terrorizmit;
15. Ligji nr. 03/L-231 për Inspektoratin Policor të Kosovës;
16. Ligji nr. 03/L-216 mbi Themelimin e Sistemit për Sigurimin e Depozitave për Institucionet Financiare në Kosovë;
17. Ligji nr. 04/l-31 për Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar në Çështjet Penale;
18. Ligji nr. 04/L-052 për Marrëveshjet Ndërkombëtare;

19. Ligji nr. 04/L-078 për Sigurinë e Përgjithshme të Produkteve;
20. Ligji nr. 04/L-072 për Kontrollin dhe Mbikëqyrjen e Kufirit Shtetëror;
21. Ligji nr. 04/L-093 për Bankat Institucionet Mikro-financiare dhe Institucionet Financiare Jo-bankare;
22. Ligji për Mbrojtjen Sociale;
23. Ligji nr. 02/L-57 për Institucionet e Kulturës;
24. Ligji nr. 03/L166 për Parandalimin dhe Luftimit Kibernetik;
25. Ligji nr. 03/L-063 për Agjencinë kundër Korrupsionit;
26. Ligji nr. 04/L051 për Parandalimin e Konfliktit të Interesit në Ushtrimin e Funksionit Publik;
27. Ligji nr. 03/L-238 për Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijës;
28. Ligji nr. 03/L141 për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar ose të Konfiskuar;
29. Ligji nr. 04/L-065 për të Drejtën e Autorit dhe të Drejtat e Përafërta;
30. Ligji nr. 03/L-068 për Arsimin në Komunitet e Republikës së Kosovës.

Po ashtu, vlen të theksohet se Republika e Kosovës me qëllim të kompletimit të infrastrukturës ligjore që ndikon në luftën kundër krimit të organizuar, është në proces të hartimit dhe miratimit të projektligjeve, ku me theks të veçantë vlen të përmenden:

1. Projektligji për Pengimin e Pastrimit të Parave;
2. Projektligji për Menaxhimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe Konfiskuar;
3. Projektligji për Deklarimin dhe Prejardhjen e Pasurisë së Zyrtarëve të Lartë Publik;
4. Projektligji për Transaksione të Pagesave;
5. Projektligji për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit për Ekzekutimin e Sanksioneve Penale;
6. Projektligji për Ndryshimin dhe Plotësimin e Kodit të Procedurës Penale;
7. Projektligji për Klasifikim të Informatave dhe Verifikimin e Besueshmërisë;
8. Projektligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale;
9. Projektligji për Ndryshimin dhe Plotësimin e Kodit Doganor dhe i Akcizave nr. 03/L-109- 04/L-099 datës 06.01.2013.

Konventat dhe aktet ndërkombëtare të zbatueshme drejtpërdrejtë në Republikën e Kosovës, që ndikojnë në parandalimin e krimit janë:

1. Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut;
2. Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe protokollet e saj;
3. Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimeve e Ndëshkimeve të tjera Mizore, Jo Njerëzore dhe Poshtëruese.

Republika e Kosovës, bën përpjekje për anëtarësim në organizatat ndërkombëtare, më ç'rast do t'i mundësohet ratifikimi dhe zbatimi i konventave dhe instrumenteve tjera ndërkombëtare në parandalimin e krimit.

VII. MEKANIZMAT INSTITUCIONAL

Mekanizmi institucional nënkupton të gjithë mekanizmat të cilët kanë rol dhe rëndësi

në koordinimin e aktiviteteve në parandalimin e krimit.

Me qëllim të parandalimit të krimit në Republikën e Kosovës, detyrë dhe përgjegjësi kanë këto institucione:

- 1. Koordinatori Nacional** - Koordinatori Nacional është organ individual përgjegjës për koordinimin, bashkërendimin, monitorimin dhe raportimin e implementimit të politikave, aktiviteteve dhe veprimeve lidhur me parandalimin e krimit.
- 2. Sekretariati** - E drejtë, detyrë themelore dhe përgjegjësi e sekretariatit është mbledhja e informacioneve dhe të dhënave nga institucionet tjera, me qëllim të analizimit dhe vlerësimit të atyre informatave, si dhe përgatitja e raporteve analitike për Koordinatorin Nacional.
- 3. Ministria e Punëve të Brendshme** - MPB ka rol funksional në arritjen e objektivave të caktuara në këtë strategji. Policia e Kosovës si agjenci për zbatimin e ligjit në kuadër të MPB-së, ka përgjegjësinë e plotë në parandalimin e të gjitha formave të krimit. Policia e Kosovës së bashku me institucionet tjera janë akterë kyç në parandalimin e aktiviteteve kriminale, jo vetëm në territorin e Kosovës por edhe në kufirin e Kosovës.
- 4. Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë** – Luan rol të rëndësishëm në parandalimin e krimit nëpërmjet edukimit, përmes plan-programeve mësimore, qasjes ndër-programore dhe aktiviteteve të ndryshme jashtë-programore.
- 5. Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal** – mbështet komunat në parandalimin e krimit duke identifikuar nevojat për aktivitetet e trajnimit për zyrtarët e komunave, ndihmon komunat që aktivitetet e tyre të bëhen transparente për publikun si dhe ofrimin e këshillave dhe udhëzimeve ligjore për komunat.
- 6. Roli i Ministrisë së Shëndetësisë** - Ministria e Shëndetësisë merr pjesë në parandalimin, trajtimin, rehabilitimin mjekësor të viktimave të krimit. Këtë e realizon përmes akteve ligjore, strategjive, planeve përkatëse, protokolleve klinike, trajtimeve dhe sigurimit të materialit dhe medikamenteve.
- 7. Roli i Ministrisë së Financave** – MF përmes Doganave, Njësisë së Inteligjencës Financiare dhe Administratës Tatimore, do të ndihmojë në parandalimin e qarkullimit ndërkufitarë të mallrave dhe materialeve të cilat kanë për qëllim veprimtaritë që ndërlidhen me të gjitha format e krimit.

Roli i kësaj ministrie ka të bëjë edhe me ndihmën në identifikimin, raportimin dhe bllokimin e financimit të aktiviteteve që kanë të bëjnë me krimin.

Dogana e Kosovës ka për mision mbrojtjen e shtetit, ekonomisë dhe qytetarëve përmes kontributeve në çështje ekonomike dhe kontributit për siguri.

Njësia e Inteligjencës Financiare, si institucion i pavarur qendror dhe kombëtar në kuadër të Ministrisë së Financave, është përgjegjëse për pranimin, analizimin dhe shpërndarjen e informacioneve që kanë të bëjnë me parandalimin e të gjitha formave të krimit duke bashkëpunuar me të gjitha institucionet e zbatimit të ligjit si: Policinë e Kosovës, Doganat e Kosovës, Administratën Tatimore të Kosovës,

Prokurorinë etj.

5. **Ministria e Tregtisë dhe Industrisë** - Në parandalimin e krimit do të ndihmojë në parandalimin e qarkullimit të mallrave, ofrimit të shërbimeve nëpërmjet bashkëpunimit dhe koordinimit në mbështetje të institucioneve.
6. **Roli i Ministrisë së Drejtësisë** - Ministria e Drejtësisë është pjesë e rëndësishme e strategjisë së parandalimit të krimit dhe angazhohet për:
 - Forcimin dhe funksionalizimin e sundimit të ligjit, që do të ndihmoj në parandalimin e krimit;
 - Kompletimi i legjislacionit në fushën e sundimit të ligjit për të shtuar efikasitetin në realizimin e synimeve strategjike për parandalimin e krimit.
7. **Këshilli Gjyqësor i Kosovës** - Siguron që gjykatat në Kosovë të jenë të pavarura, profesionale dhe të paanshme, me qëllim që sistemi gjyqësorë të jetë sa më efikas në luftë kundër krimit të organizuar dhe formave tjera të kriminalitetit.
8. **Këshilli Prokurorial i Kosovës** - Siguron që sistemi prokurorial në Kosovë të jetë i pavarur, i paanshëm dhe profesional, në ushtrimin e ndjekjes, hetimit dhe zbulimit të veprave penale dhe të përfaqësojë në gjykata aktet akuzuese në emër të shtetit.
9. **Prokuroritë dhe gjykatat**- Janë institucionet përgjegjëse për ndjekjen penale të kryesve, ndëshkimin adekuat të tyre, për konfiskimin e pasurisë dhe asetëve të fituara me anë të aktiviteteve kriminale.
10. **Ministria e Infrastrukturës** – Ka rol në parandalimin e krimit nëpërmjet bashkëpunimit dhe koordinimit me institucionet tjera në kuadër të kompetencave dhe përgjegjësisë të veta, për dhënien e mbështetjes së institucioneve të cilat angazhohen në parandalimin e krimit.
11. **Agjencia Kosovare për Inteligjencë**- Është agjenci e cila mbledh, vlerëson dhe përcjell informacionet në lidhje me kërcënimet nga aktivitetet e krimit ndaj sigurisë së Kosovës.
12. **Agjencia kundër Korrupsionit** - Është organ i pavarur dhe i specializuar i cili merret me parandalimin e korrupsionit. Agjencia mbledh, analizon dhe kryen hetimet administrative paraprake për rastet e dyshuara për korrupsion dhe i përcjellë në prokurori. Mbikëqyrë pasurinë e zyrtarëve të lartë publik dhe parandalon konfliktin e interesit.
13. **Ministria e Punëve të Jashtme**- Luan rol të rëndësishëm në lehtësimin e krijimit të raporteve me institucionet dhe organizmat ndërkombëtar në fushën e parandalimi të krimit.
14. **Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve** - Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve në parandalimin e krimit ka rol në organizimin e aktiviteteve (fushatave) sensibilizuese me të rinj dhe grupe jo formale, me qëllim të vetëdijesimit për rrezikun e krimit.

15. Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale - Roli i Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale është të hartojë plane dhe programe për mbrojtjen e familjes, individit, në atë mënyrë që të jap përkrahje sociale, si dhe bashkëpunon me institucione tjera për identifikimin, këshillimin dhe trajtimin e viktimave të krimit.

Në kuadrin institucional, një rol të rëndësishëm për parandalim e krimit luajnë edhe institucionet tjera vendore dhe institucionet ndërkombëtare partnere, prezente në Kosovë por edhe jashtë saj.

VIII. OBJEKTIVAT STRATEGJIKE

Strategjia Kombëtare për Parandalim të Krimit mbështetet në këto objektiva strategjike:

- **Fuqizimi i mëtejshëm i kapaciteteve në parandalimin e krimit.**
- **Zhvillimi i bashkëpunimit dhe koordinimit në mes akterëve vendorë dhe ndërkombëtarë në parandalimin e krimit;**
- **Parandalimi dhe minimizimi i të gjitha formave të krimit;**
- **Vetëdijesimi i qytetarëve për pasojat e krimit;**
- **Sistemi i zbatimit dhe vlerësimit të Strategjisë dhe Planit të Veprimit.**

1. Fuqizimi i mëtejshëm i kapaciteteve në parandalimin e krimit

Për të parandaluar me sukses krimin është e domosdoshme që institucionet përgjegjëse të kenë kapacitetet e mjaftueshme njerëzore të aftësuara dhe të specializuara, për të parandaluar me efikasitet dhe efektivitet atë. Për shkak të kompleksitetit të formave të krimit është shumë e rëndësishme që strukturat që merren me parandalimin e krimit të kenë mjetet teknike dhe teknologjinë bashkëkohore dhe të standardizuara. Gjithashtu, është shumë i nevojshëm sigurimi i hapësirave të domosdoshme për punë për të gjitha institucionet përgjegjëse, si dhe organizimi institucional në funksion të forcimit të kapaciteteve në parandalimin e krimit.

Ndërtimi i kapaciteteve të institucioneve me qëllim të parandalimit të krimit përfshinë një sërë objektiva specifike të cilat kanë për qëllim:

- 1.1. Zhvillimi i kapaciteteve njerëzore në parandalimin e krimit;
- 1.2. Rishikimi dhe harmonizimi i kornizës ligjore;
- 1.3. Krijimi i hapësirës së mjaftueshme dhe pajisja me mjete të domosdoshme për njësitë që merren me parandalimin e krimit;

2. Zhvillimi i bashkëpunimit dhe koordinimit në mes akterëve vendorë dhe ndërkombëtarë në parandalimin e krimit

Për tu parandaluar me sukses krimi, është e nevojshme që të ekzistojë bashkëpunimi dhe koordinimi brenda institucionit, midis sektorëve dhe niveleve të organizimit.

Me qëllim të koordinimit dhe bashkërendimit të aktiviteteve në parandalimin e krimit, është i rëndësishëm bashkëpunimi dhe koordinimi midis institucioneve përgjegjëse për parandalim e formave të krimit.

Bashkëpunimi dhe koordinimi ndërinstitucional midis institucioneve është kusht për një punë më efikase në parandalimin e krimit, sidomos në procesin e shkëmbimit të informatave, shkëmbim të përvojave si dhe veprimeve apo operacioneve të përbashkëta.

Të gjitha institucionet përgjegjëse duhet të marrin pjesë aktive në parandalimin e krimit përmes bashkëpunimit dhe koordinimit të aktiviteteve.

Bashkëpunimi dhe koordinimi institucional përfshinë një sërë masash të cilat kanë për qëllim:

- 2.1. Ngritja dhe avancimi i bashkëpunimit dhe koordinimit ndër-institucional;
- 2.2. Ngritja e bashkëpunimit në sektorin privat në fushën e parandalimit të krimit;
- 2.3. Ngritja dhe avancimi i bashkëpunimit ndërkombëtar;

3. Parandalimi dhe minimizimi i të gjitha formave të krimit

Përmes parandalimit të krimit synohet organizimi dhe zhvillimi i aktiviteteve të ndryshme me qëllim të vetëdijesimit të personelit të institucioneve përgjegjëse, si dhe opinionit në përgjithësi për pasojat që shkakton krimi.

Institucionet e Republikës së Kosovës janë të përkushtuara për të parandaluar të gjitha format e krimit duke përfshirë por jo kufizuar vetëm: Grabitjet/vjedhjet grabitqare, vjedhjet e rënda, lëndimeve të rënda dhe të lehta trupore, shkaktimit të rrezikut të përgjithshëm, tentim vrasjet, veprat penale kundër sigurisë në trafikun publik etj.

Për të përforcuar përpjekjet për parandalimin e krimit është e domosdoshme implementimi i strategjive: Strategjia Nacionale për Siguri në Bashkësi, Policisë së Udhëhequr nga Inteligjenca dhe Policimit në Bashkësi duke mos përjashtuar edhe dokumentet tjera strategjike.

Parandalimi i të gjitha formave të krimit përfshinë një sërë masash të cilat kanë për qëllim:

- 3.1 Identifikimi dhe analizimi i dukurive negative në shoqëri;
- 3.2 Caktimi i prioriteteve dhe ndërmarrja e veprimeve të bazuara në prioritete;
- 3.3 Themelimi, fuqizimi dhe funksionalizimi i institucioneve tjera për parandalim të krimit;
- 3.4 Parandalimi i krimit përmes institucioneve edukative-arsimore;

3.5 Intervenimi i hershëm kundër llojeve të reja të krimit;

3.6 Parandalimi i përsëritjes së krimit;

4. Vetëdijesimi i qytetarëve për pasojat e krimit

4.1 Zhvillimi i programeve për vetëdijesimin e qytetarëve për pasojat e krimit.

5. Sistemi i zbatimit dhe vlerësimit të Strategjisë dhe Planit të Veprimit

5.1 Monitorimi, evaluimi dhe rishikimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit;

IX. ALTERNATIVA E KONSIDERUAR

Gjatë hartimit të kësaj strategjie janë kryer shumë aktivitete të cilat kanë pasur karakter hulumtues dhe analitik. Puna hulumtuese dhe analitike ka rezultuar në fund me formulimin e objektivave strategjike, specifike dhe aktiviteteve të domosdoshme, institucioneve përgjegjëse dhe mbështetëse si dhe indikatorët matës për implementimin e aktiviteteve.

Si rezultat i punës dhe angazhimit të gjitha institucioneve të Republikës së Kosovës dhe mbështetjes nga institucionet tjera ndërkombëtare, janë identifikuar alternativat më të mira respektivisht objektivat më të përshtatshme të cilat do të ndihmojnë Republikën e Kosovës në parandalim e krimit.

Problemit të krimit në shoqërinë kosovare duhet kushtuar kujdes të veçantë sidomos nga institucionet shtetërore, por dhe nga shoqëria civile në përgjithësi si dhe bashkërendimi i aktiviteteve mes tyre. Prandaj hartimi i kësaj strategjie e sidomos objektivat dhe aktivitetet, janë të fokusuara në drejtim të bashkëpunimit dhe bashkërendimit të aktiviteteve të të gjitha institucioneve në parandalimin e krimit. Të gjithë mekanizmat shtetëror, institucional dhe shoqëror duhet të angazhohen në parandalimin e të gjitha formave të krimit për të evituar rrezikun që paraqet kjo në aspektin kombëtar.

Gjatë punës së grupit punues në hartimin e kësaj strategjie janë marrë në konsiderim shumë alternativa duke i studiuar ato si dhe analizuar në tërësi, dhe si rezultat i kësaj janë zgjedhur alternativat më të mira të cilat ofrojnë mundësinë për të pasur sukses në parandalimin e krimit.

X. ZBATIMI DHE EVALUIMI I STRATEGJISË

1. Roli i sistemit të monitorimit

Procesi i zbatimit të strategjisë, do të jetë një proces i realizimit të objektivave strategjike, objektivave specifike si dhe aktiviteteve. Monitorimi dhe vlerësimi i realizimit të objektivave dhe efektshmërisë së aktiviteteve përkatëse, janë pjesë integrale e strategjisë dhe komponentë kryesorë të procesit të zbatimit të saj. Monitorimi dhe vlerësimi do të shërbejë për të ndjekur ecurinë e strategjisë, për të matur në proces shkallën e realizimit të objektivave të saj, për të vlerësuar nevojën

dhe përcaktuar drejtimet e rregullimeve, veçanërisht lidhur me aktivitetet.

Procesi i monitorimit do të realizohet nga institucionet përgjegjëse me pjesëmarrjen e gjerë të grupeve të interesuara.

Dimensionet kryesore të monitorimit dhe vlerësimit të strategjisë janë:

- Kapacitetet institucionale;
- Treguesit e monitorimit përgjatë dhe në fund të periudhës pesë vjeçare;
- Burimet e informacionit dhe instrumentet matëse;
- Shpërndarja dhe përdorimi i rezultateve të monitorimit dhe vlerësimit.

2. Kapacitetet institucionale për monitorim dhe vlerësim

Sistemi i monitorimit dhe vlerësimit, do të shtrihet në të gjitha institucionet bartëse dhe përgjegjëse për realizimin e objektivave të përcaktuara në Strategji dhe Planin e Veprimit.

- Ministria e Punëve të Brendshme, si bartëse dhe përgjegjëse kryesore për realizimin e objektivave, do të krijojë Njësinë e Monitorimit dhe Vlerësimit të Strategjisë në vartësi të Koordinatorit Nacional për parandalimin e krimit. Kjo njësi do të monitorojë treguesit më të rëndësishëm që kanë të bëjnë me parandalimin e krimit. Në fund të çdo viti, duhet të përgatisë një raport progresi mbi shkallën e realizimit të objektivave.
- Ministrinë e linjës (MD, MASHT, MF, MSH, MPMS, MI, MPB, MMPH, MKRS, MBZHR) dhe agjencitë e pavarura, do të përgjigjen për monitorimin dhe vlerësimin e aktiviteteve që kanë si bartës këto ministri ose institucione në vartësi të tyre duke përfshirë edhe prokuroritë dhe gjykatat. Këto institucione do t'i raportojnë periodikisht çdo tre (3) muaj Koordinatorit Nacional, në mënyrë që raportet të jenë të unifikuara.
- Organizatat jo-qeveritare, do të marrin pjesë në monitorimin dhe vlerësimin e strategjisë në tryeza të përbashkëta që do të organizohen nga Koordinatorin. Në këto tryeza, shoqëria civile do të paraqes raporte vëzhguese që lidhen me projektet dhe programet që ato kanë realizuar.

3. Zgjedhja e treguesve të monitorimit dhe vlerësimit

Treguesit përfundimtarë

1. Numri i ligjeve dhe akteve nënligjore përkatëse, që kanë hyrë në fuqi pas miratimit të strategjisë;
2. Strukturat e krijuara (Koordinatorin, Sekretariati);
3. Numri i marrëveshjeve dypalëshe dhe shumëpalëshe të nënshkruara me shtetet tjera;
4. Raportet e monitorimit dhe vlerësimit të strategjisë;
5. Numri i çështjeve të trajtuara nga Policia, Prokuroria dhe Gjykata brenda dhe jashtë;
6. Numri i personave të arrestuar;
7. Numri dhe lartësia e dënimeve të shqiptuara.

4. Treguesit e ndërmjetëm

Janë treguesit e monitorimit të aktiviteteve në Planin e Veprimit për Parandalimin e Krimit.

5. Instrumentet e monitorimit dhe vlerësimit

1. Sistemi i standardizuar i mbledhjes dhe përpunimit të informacionit;
2. Të dhënat administrative, statistikore të MPB (Policisë), MD, MSH, MEF (Dogana, ATK), MASHT, Prokurorisë, Gjykatave, MPMS;
3. Mekanizmat kombëtarë dhe ndërkombëtarë referues;
4. Anketime dhe vrojtime të popullatës mbi shkallën e vetëdijesimit për çështjet e parandalimit e krimit.

6. Shpërndarja dhe përdorimi i rezultateve të monitorimit dhe vlerësimit

Rezultatet e monitorimit dhe vlerësimit do të shpërndahen për të bërë të njohur progresin në parandalimin e krimit, përkatësisht në arritjen e objektivave strategjike dhe objektivave specifike. Pasi të hartohen raportet e progresit, bazuar mbi të dhënat dhe vrotimet, ato do të shpërndahen ndërmjet përdoruesve të cilët do të jenë:

1. Institucionet shtetërore qendrore dhe lokale;
2. Partnerët ndërkombëtarë;
3. Shoqëria civile;
4. Media;
5. Publiku i gjerë.

Përgjegjës kryesor për shpërndarjen e rezultateve është Koordinatori Nacional. Gjithashtu, publikimi i rezultateve do të bëhet edhe nëpërmjet mediave ose duke organizuar seminare dhe tryeza, për të nxjerrë konkluzione në lidhje me ecurinë e strategjisë.

XI. PLANI I VEPRIMIT

Plani i Veprimit hartohet brenda kornizës së përgjithshme strategjike të përcaktuar në Strategjinë Kombëtare për Parandalimin e Krimit.

Plani veprues për zbatimin e kësaj strategjie do të përmbajë:

- Objektivat strategjike;
- Objektivat specifike;
- Aktivitetet konkrete për realizimin e objektivave;
- Përcakton institucionet përgjegjëse dhe mbështetëse për arritjen e secilit objektiv dhe aktivitet;
- Saktëson kornizën kohore për realizimin e secilit objektiv;
- Përcakton burimet e nevojshme financiare për zhvillimin e aktiviteteve.
- Përcakton indikatorët apo treguesit për realizimin e secilit objektiv dhe aktivitet.

Plani veprues duhet të tregoj lidhshmëri me kornizën e përgjithshme të Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Krimit të Republikës së Kosovës.